

LİSE 11 VE 12. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİK DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ VE METAFORİK ANALİZİ

Tarkan YAZICI*-Sadettin BARAN**

Öz

Bu çalışmada; Mersin ili Toroslar ilçesinde bulunan Toroslar Anadolu Lisesi 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının farklı değişkenlere göre incelenmesi ve “müzik dersi” kavramına yönelik düşüncelerinin metaforlar aracılığı ile belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada, karma yöntem desenlerinden yakınsak paralel desen kullanılmıştır. Araştırmanın verileri “Metafor”, Varış & Cesur (2012) tarafından geliştirilen “Ortaöğretim Düzeyi Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği” ve “Kişisel bilgi formu” ile toplanmıştır. Araştırmanın nitel veri sonuçları incelendiğinde; 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin müzik dersi kavramına yönelik 103 adet olumlu, 31 adet olumsuz olmak üzere toplam 134 adet metafor ürettikleri tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin 50 adet olumlu, 9 adet olumsuz, erkek öğrencilerin ise 53 adet olumlu 22 adet olumsuz metafor ürettikleri saptanmıştır. Kız öğrencilerin müzik dersi kavramına yönelik olumlu metafor oranlarının 0,85 olduğu, erkek öğrencilerin ise 0,71 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, 11 ve 12. sınıf kız öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının erkek öğrencilere oranla daha yüksek olduğunu göstermiştir. 11 ve 12. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin 0,77 olumlu metafor oranıyla müzik dersine yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın nicel veri sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin müzik dersine yönelik tutum ortalamalarının 56,36 olduğu ve öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan öğrencilerin cinsiyet, sınıf düzeyi, anne ve baba eğitim durumu değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik dersi, Müzik eğitimi, Tutum, Metafor.

The Examination and Metaphorical Analysis of 11th and 12th Grade Students' Attitudes Towards Music Lessons

Abstract

This study is aimed to investigate the attitudes of 11th and 12th-grade students in Mersin Toroslar Anatolian High School towards music lessons according to different variables and to find out their perceptions regarding the concept of 'Music Lesson' through metaphors. In the research, the convergent parallel design, one of the mixed method designs, was used. The data of the research were collected with “metaphor”, the "Attitude Towards Secondary Education Music Course Scale" developed by Varış and Cesur (2012) and “Personal Information Form”. When the qualitative data results of the research are examined; it has been determined that the 11th and 12th-grade students produced a total of 134 metaphors, including 103 positive and 31 negative ones for the attitudes towards music lessons. It was found that female students produced 50 positives, and 9 negatives and male students produced 53 positives and 22 negative metaphors. It was concluded that the average of positive metaphors for the concept of music lessons of female students was 0.85, while male students' average of positive metaphors was 0.71. This result has shown that the attitudes of 11th and 12th-grade female students towards music lessons are higher than those of male students. It was concluded that the attitudes of 11th and 12th-grade male and female students towards the music lesson were at an average level with a positive metaphor average of 0.77. When the quantitative data results of the research were examined, it was found that the average attitude of the students towards the music lesson was 56.36 and the attitude of the students towards the music lesson was at an average level. On the other hand, it was concluded that there was no statistically significant difference according to the variables of students' gender, grade level, and educational status of parents.

* Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, tyazici@mersin.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-7028-7401>

**Yüksek Lisans Öğrencisi, Mersin Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, sadettinbaran33@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-8060-5031>

Keywords: *Music lessons, Music education, Attitude, Metaphor.*

1. Giriş

Müzik, insanoğlunun varoluşundan bu yana hayatın her alanında insan yaşamının ayrılmaz bir parçası olmuş ve olmaya da devam etmektedir. İnsanlar ilk zamanlarda doğadaki sesleri taklit ederek birtakım sesler çıkarmaya başlamış sonrasında ise ağaç, kamy ve taşlardan yapmış oldukları çalgılarla müzik yapmaya çalışmışlardır. Böylelikle insanlar müzik yoluyla da duygularını anlatmaya, anlamaya ve paylaşmaya başlamışlardır. Müzik, yüzyıllar boyu devam eden gelişiminden sonra bugün yaşamın her alanında ve her döneminde kullanılmaya devam etmektedir. Say (2008), malzemesi ses olan müziği hayatın her aşamasında insanla bütünleşen bir olgu olarak tanımlayarak bireylerin ve toplumların müziksiz olamayacağını belirtmiştir. Uçan (2005) ise müziği, tarih öncesi dönemden bu yana toplumu ve insanı besleyen yaşam damarlarından biri olarak açıklamıştır. Turhal'a (2019) göre insanoğlu, yaşamın başladığı andan itibaren birtakım yöntemlerle sesler üreterek iletişim kurmaya çalışmıştır. Bu çabanın sonucunda, insanlar duygularını ezgilerle, sözle ve ritimle anlatarak müziğe dönüştürmüşlerdir.

Müzik eğitimi, bireye müziksel çevresiyle yaşamış olduğu etkileşim sonucunda kasıtlı olarak birtakım müzikal davranışlar kazandırma, bireyin müzikal davranışını planlı bir şekilde geliştirme veya değiştirme süreci olarak ifade edilmiştir. Buradan anlaşılacağı üzere önceden belirlenen hedefler veya amaçlar doğrultusunda bireyin davranışlarında belirli değişikliklerin olması beklenir ve beklentilerin gerçekleştiği ölçüde müzik eğitimi verimli ve etkili sayılır (Uçan, 1997). Bu noktada öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Öğretmenler, eğitim ve öğretimin yapıldığı ortamlarda öğrencilerin bilişsel, devinışsel ve duyuşsal davranış özelliklerini göz önünde bulundurarak öğrencilerin süreç içerisine aktif katılımlarını ve istedik davranış kazanmalarını sağlayacak çeşitli öğretim materyallerini ve öğretim stratejilerini kullanmaya çalışmalıdırlar. Koca (2007), müzik eğitimi alan ve sanatsal faaliyetlere katılan kişilerin, kendisi ve çevresi ile barışık, kendinden emin, iletişim gücü yüksek, daha sosyal ve toplumsal becerileri gelişmiş bireyler olduklarını belirtmiştir. Ayrıca yapılan bazı araştırmalarda (Rauscher vd., 1997), müzik eğitimi alan çocukların soyut akıl yürütme becerilerine dayanan matematik ve fen bilimleri gibi dersleri, müzik eğitimi almayan çocuklara göre daha rahat öğrenebilecekleri tespit edilmiştir. Müzik dersi ile bilişsel yetenek ve akademik başarı arasındaki ilişkinin incelendiği diğer bir çalışmada (Degé vd., 2014), müzik derslerinin çocukların bilişsel yetenek testlerindeki performansını ve akademik başarıyı artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Müzikle terapi yöntemi ile yapılan farklı çalışmalarda ise (Erginsoy-Osmanoğlu & Yılmaz, 2019; Sezer, 2009; Uzun, 2018), ergenlerin kaygı, stres ve öfke durumlarında azalma olduğu, öğrencilerin ruh sağlığı gelişiminde ve ergenliğe bağlı sorunlarda müziğin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarından da anlaşılacağı üzere müziğin, ergenlik döneminde yaşanan problemleri aşma noktasında, öğrencilerin kişilik gelişimlerinde ve akademik başarılarında etkili olduğu görülmektedir.

Müzik dersi öğretim programında belirtilen özel amaçlarda öğrencilerin evrensel bir müzik kültürüne sahip olmaları, müziği bilinçli bir şekilde dinlemeleri, müzik terimlerini ve dilini doğru kullanmaları, yeteneği ve ilgisi doğrultusunda müzik faaliyetlerine katılmaları, müzik dalında yapılan gelişmeleri ve çalışmaları takip etmeleri gibi kazanımların yanı sıra öğrencilerin müziğe karşı olumlu tutum sergileyerek yaratıcılığını ve özgüvenini geliştirmeleri gibi tutuma bağlı kazanımlar yer almaktadır. (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). Bireyin kazanmış olduğu tecrübeler doğrultusunda, kendisi ve çevresi ile kurduğu etkileşim sonucunda olaylara karşı göstermiş olduğu davranışsal, zihinsel ve duygusal tepki olarak açıklanan tutum (İnceoğlu, 2010), müzik dersi öğretim programında belirtilen amaçlara ulaşılmasında önemli bir etken olabilir. Öztürk & Kalyoncu (2018), öğrencilerin bir derse yönelik olumlu veya olumsuz tutum geliştirmelerinin hem ders sürecini hem de o dersteki başarıyı etkilediğini belirtmişlerdir. Aynı şekilde Özmenteş de (2006) tutumların başarıyı etkileyen önemli

değişkenlerden biri olduğunu savunmuştur. Bu noktadan hareketle öğrencilerin bir dersi ve ders öğretmenini sevmeleri, derse yönelik olumlu düşüncelere ve davranışlara sahip olmaları gibi olumlu tutumlarının istenilen hedeflere ve başarıya ulaşmada eğitimcilere kolaylık sağlayacak bir unsur olacağı düşünülmektedir.

Tutumların oluşmasında 12-30 yaş aralığının hassas bir dönem olduğu kabul edilmektedir. Bu dönemde tutumların büyük bir bölümü son halini alır. Bu dönemden sonra ise tutumlarda çok az değişim meydana gelir. Tutumların şekillenmeye başladığı 12-21 yaş aralığının ergenlik dönemi, tutumların giderek kemikleşmeye başladığı 21-30 yaş aralığının da ilk yetişkinlik dönemi olduğu kabul edilmektedir (Morgan, 2011). Dolayısıyla lise 11 ve 12. sınıf kademelerinde eğitim gören kız ve erkek öğrencilerin yaş aralığı olan 12-21 yaş aralığının tutumların şekillenmeye başladığı dönem olması sebebiyle önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu yaştaki bireylerin derslere ve olgulara dair tutum geliştirmesinde ebeveynlerin rolü büyüktür. Her ailenin; yaşadığı çevre, ekonomik durumu, sosyal hayata dahil oluş şekli, soyu ve ünü gibi değişkenlere bağlı olarak toplum içerisinde bir statüsü vardır. Bir ailenin sosyoekonomik düzeyi o ailenin eğitim seviyesini de etkilemekte ve aileler eğitim seviyelerine ve sosyoekonomik düzeylerine göre geliştirdikleri tutumları benimsemektedirler. Çocuklar da ailelerin okula karşı olan tutumlarını benimseyerek ona göre davranmaktadır (Yenilmez & Duman, 2008).

Tutum araştırmaları; kişilerin herhangi bir obje, durum veya olaylar karşısında gösterebilecekleri muhtemel davranışları yordayabilmemize, strateji belirleyebilmemize ve ölçümler yaparak birtakım verilere ulaşabilmemize yardımcı olur. Bunun sonucu olarak da istenilen davranış şekillerinin kazandırılması ve olumlu tutumların geliştirilmesi için gerekli koşulların oluşturulması ve önlemleri almamızı sağlaması yönüyle de oldukça önemli görülmektedir (İnceoğlu, 2010). Tutumlar ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, tutum çalışmalarının çoğunlukla (Ayhan, 2019; Kocaarslan, 2009; Kocabaş, 1997; Nacakçı, 2006; Otacıoğlu, 2007; Öztopalan, 2007; Umuzdaş & Umuzdaş, 2015; Yıldız, 2021) ilköğretim düzeyinde yapıldığı görülmektedir. Ayrıca sınırlı sayıda (Bayram-Koç, 2019; Gergin, 2010; Koca, 2013; Selçuk-Otlak, 2019; Özmenteş & Özmenteş, 2009; Yazıcı, 2018) ortaöğretim ve lisans düzeyinde yapılan çalışmaların olduğu da bilinmektedir. Lise öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları incelendiğinde ilköğretim öğrencilerine göre olumsuz olduğu ve müzik dersine ilgi düzeylerinin her üst sınıfa geçildiğinde azaldığı belirtilmiştir (Selçuk-Otlak, 2019). Yapılan literatür incelemesinde lise 11 ve 12. sınıf özelinde bir çalışmanın yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışmanın ilgili alanyazına katkı sağlayabilecek veriler sunabilmesi ve yapılacak olan benzer çalışmalarda, araştırmacılara kaynak oluşturabilmesi açısından önem arz ettiği düşünülmektedir.

Bu çalışmada; Mersin ili Toroslar ilçesinde bulunan Toroslar Anadolu Lisesi 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin, müzik dersine yönelik tutumlarının farklı değişkenlere göre incelenmesi ve “müzik dersi” kavramına yönelik düşüncelerinin metaforlar aracılığı ile belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Lise 11 ve 12. sınıf öğrencileri “müzik dersi” kavramına yönelik düşüncelerini hangi metaforlar aracılığı ile açıklamaktadırlar?
2. Lise 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin “müzik dersi” kavramına yönelik kullandıkları metaforlar taşıdıkları ortak özellikler bakımından hangi kategoriler altında toplanabilir?
3. Lise 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları ne düzeydedir?
4. Lise 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

5. Lise 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları annenin eğitim durumuna göre farklılık göstermekte midir?

6. Lise 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları babanın eğitim durumuna göre farklılık göstermekte midir?

7. Lise 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları okudukları sınıf düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

2. Yöntem

Bu bölümde, araştırma problemine uygun olarak seçilen araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama aracı ve verilerin analiz edilmesi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.1. Araştırma Deseni

Bu araştırmada, lise 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarını derinlemesine inceleyebilmek amacı ile karma yöntem tercih edilmiştir. Bu bağlamda araştırmada karma yöntem desenlerinden yakınsak paralel desen kullanılmıştır. Karma yöntem deseni; araştırma problemini daha iyi kavrayabilmemiz için araştırma süreci içerisinde hem nitel hem de nicel verileri toplama, harmanlama ve analiz etme olanağı sunmaktadır (Creswell, 2017). Yakınsak paralel desen; nitel ve nicel verilerin eş zamanlı olarak toplandığı ve her iki verinin de eşit öneme sahip olduğu bir karma yöntem türüdür. Bu araştırma deseninde veriler birbirinden bağımsız şekilde analiz edilerek son aşamada birlikte yorumlanırlar (Creswell & Plano Clark, 2015). Öte yandan öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacı ile yapılan bu çalışma betimsel bir araştırmadır. Betimsel araştırma; herhangi bir olay, durum veya sorunu bütün ayrıntılarıyla ele alarak aralarındaki ilişkileri açıklığa kavuşturmak, değerlendirmek ve incelemek için kullanılır (Aydoğdu vd., 2017).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu; 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Toroslar Anadolu Lisesi'nde müzik eğitimi alan 11 ve 12. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma, 11. sınıflardan 87 öğrenci ve 12. sınıflardan 55 öğrenci olmak üzere toplamda 142 öğrencinin katılım sağlamasıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunun seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi; düşük maliyetli, kolay ve kullanışlı bir örnekleme yöntemi olmakla birlikte araştırmacının erişmek istediği örnekleme, kendisine yakın ve ulaşılabilir bir durumdan seçmesine olanak sağlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Tablo 1'de görüldüğü üzere araştırmaya katılım sağlayan öğrencilerin %45,8'i kız, %54,2'si ise erkek öğrencidir.

Tablo 1. Cinsiyet değişkeni frekans ve yüzde değerleri

Gruplar	f	%
Kız	65	45,8
Erkek	77	54,2
Toplam	142	100

f= örneklem büyüklüğü; %= örneklemin yüzdelik değeri.

2.3. Araştırma Süreci

Araştırmada kullanılan "Ortaöğretim Düzeyi Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği" geliştiricisine e-posta yolu ile ulaşılmış ve gerekli izin alınmıştır. Uygulamanın yapılacağı Toroslar Anadolu Lisesi'nden gerekli resmi izin alındıktan sonra anket formu öğrencilere 03.10.2022-17.10.2022 tarihleri arasında araştırmacı tarafından uygulanarak araştırmanın verileri toplanmıştır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri; “Metafor”, Varış ve Cesur’un (2012) geliştirdiği “Ortaöğretim Düzeyi Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği” ve “Kişisel bilgi formu” ile toplanmıştır.

Kişisel bilgi formu

Öğrencilerin cinsiyet, sınıf, anne ve baba eğitim durumlarına ilişkin verileri toplamak için araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Ortaöğretim düzeyi müzik dersine ilişkin tutum ölçeği

Varış ve Cesur’un (2012) geliştirdiği ölçek; 5 dereceli Likert tipinde, 3 faktörlü (farkındalık, olumlu ve olumsuz tutum) toplam 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin maddeleri değerlendirildiğinde; 1, 2, 4, 7, 11, 14 ve 15. maddelerin (7 madde) olumsuz, diğer 11 maddenin ise olumlu olduğu belirtilmiştir. Olumsuz soru maddelerinde puanlama işlemi tersten yapılmıştır. En düşük 18, en yüksek 90 puan aralığına sahip olan ölçekte, elde edilecek puanın düşüklüğü olumsuz tutum düzeyinin yüksekliği ile elde edilecek puanın yüksekliği ise olumlu tutum düzeyinin yüksekliği ile doğru orantılıdır. Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliğini belirlemek amacı ile yapılan hesaplamada, Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısının 0, 80 olarak bulunduğu belirtilmiştir (Varış & Cesur, 2012).

Metafor

Metafor; bireyin tecrübeleri sonucunda kavramları, olguları ve olayları nasıl anladığını izah etmeye yarayan bir dil biçimidir. Bir olgu başka bir olguya benzetilerek açıklanması zor kavramların somut örneklerle ifade edilmesini sağlar (Çetinkaya, 2019). Lise 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin müzik dersi kavramına yönelik tutumlarını tespit etmek amacıyla öğrencilerden “Müzik dersi gibidir; Çünkü” şeklinde oluşturulan ifadeyi doldurmaları istenmiş ve bu yolla araştırmanın nitel verileri toplanmıştır. “Gibi” benzetme edatıyla metaforun kaynağı ile konusu arasındaki ilinti saptanmaya çalışılmış, “çünkü” bağlacıyla da metafora yüklenen anlamlar tespit edilmeye çalışılmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen nicel verilerin çözümlenmesinde IBM SPSS 26 programı tercih edilmiştir. Araştırma verilerinin normal dağılım gösterip göstermediğinin belirlenebilmesi için çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirlik düzeyi Cronbach Alpha katsayısı ile test edilmiştir. Araştırmanın katılımcı grubu hakkında bilgi edinmek için frekans analizi yapılmıştır. Araştırma sorularının testi için de Anova analizi ve t-testi kullanılmıştır.

Araştırmada nitel verilerin analizi için Toroslar Anadolu Lisesi’nin 11 ve 12. sınıflarında öğrenim gören 142 öğrenciden “müzik dersi” kavramına yönelik metafor yazmaları istenmiştir. Elde edilen veriler ayıklama aşamasında titizlikle incelenerek birden fazla metafor üretilen, mantıksal bir dayanağı olmayan ve açık bir şekilde ifade edilmeyen toplamda 8 form geçersiz sayılmıştır. Araştırma 134 öğrenciden elde edilen veriler ile gerçekleştirilmiştir.

Nitel veriler, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bu analiz yönteminin amacı, araştırmadan elde ettiğimiz verileri çözümleyebilmek için ilişkilere ve kavramlara ulaşabilmektir. Araştırmadan elde ettiğimiz veriler öncelikle kavramsallaştırılmalı, sonrasında ise elde ettiğimiz kavramlara göre mantıksal bir şekilde düzenlenerek veriyi açıklayan temalar belirlenmelidir. Benzeşik verilerin belirli temalar veya kavramlar çerçevesinde bir araya getirilerek, anlaşılır bir şekilde düzenleyip yorumlamak içerik analizi yönteminin temeli olarak görülür (Yıldırım & Şimşek, 2016).

İçerik analizi sürecinde; öncelikle araştırma verilerinin kodlanarak ayıklanması, ardından kategorilerin oluşturulması ve verilerin bu kategorilere dağıtılması, daha sonra ise temaların frekanslarının hesaplanarak bulguların yorumlanması aşamaları izlenmiştir.

2.6. Araştırma Etiği

Bu çalışmada, Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'nun 25.07.2022 tarihli ve 291 sayılı kararıyla gerekli izin alınmıştır. Ayrıca "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" içeriğinde yer alan bütün kurallara bağlı kalmıştır. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı adı altında ifade edilen eylemlerden hiçbiri gerçekleşmemiştir.

2.7. Güvenirlilik

Cronbach Alpha katsayısı, güvenilirlik analizi için sıklıkla tercih edilmekle birlikte katsayısının minimum 0,7 olması istenmektedir (Altunışık vd., 2012).

Tablo 2. *Güvenirlilik testi*

Ölçek	Cronbach's Alpha Katsayısı	Madde sayısı
Ortaöğretim Düzeyi Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği	,881	18

Yapılmış olan güvenilirlik testi sonucunda, ortaöğretim düzeyi müzik dersine ilişkin tutum ölçeğinin güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

3. Bulgular

Bu bölümde, 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının sınıf, cinsiyet, anne ve baba eğitim durumları değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirten bulgular yer almaktadır. Ayrıca katılımcıların "müzik dersi" kavramına yönelik belirtmiş oldukları metaforlar, elde edilen veriler neticesinde tablolaştırılarak araştırma sorularına göre yorumlanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler sonucunda, öğrencilerin 88 adet geçerli metafor ürettikleri tespit edilmiştir.

3.1. Demografik Değişkenler

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik değişkenlerine yönelik özellikleri belirlemek amacı ile yapılmış olan frekans analizi sonuçları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. *Demografik değişkenler*

Değişkenler	Kategoriler	Frekans	Yüzde
Sınıf	11. Sınıf	87	61,3
	12. Sınıf	55	38,7
Cinsiyet	Kız	65	45,8
	Erkek	77	54,2
Anne Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	12	8,5
	İlkokul	66	46,5
	Ortaokul	31	21,8
	Lise	29	20,4
	Üniversite	2	1,4
	Lisansüstü	2	1,4
Baba Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	1	0,7
	İlkokul	56	38,4
	Ortaokul	49	34,5
	Lise	27	19,0
	Üniversite	9	6,3

Analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin %61.ü 11. sınıf, %38.7'si ise 12. sınıftır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %45.8'i kız iken %54.2'si erkektir. Öğrenci annelerinin %8.5'i okur-yazar değil iken %46.5'i ilkokul, %21.8'i ortaokul, %20.4'ü lise, %1.4'ü üniversite ve %1.4'ü lisansüstü

eğitim düzeyine sahiptir. Öğrenci babalarının %0.7'si okur-yazar değil iken %38.4'ü ilkokul, %34.5'i ortaokul, %19'u lise ve %6.3'ü üniversite eğitim düzeyine sahiptir.

3.2. Normallik Testi

Sosyal Bilimler araştırmalarında, verilerin normal dağılıma sahip olup olmadıklarını anlayabilmenin başka bir yöntemi de çarpıklık ve basıklık değerlerinin kontrolüdür. Bu değerlerin -1,5 ve +1,5 aralığında olması, elde ettiğimiz verilerin normal dağılıma sahip olduğunu gösterir (Tabachnick & Fidell, 2013).

Tablo 4. Normallik testi

Ölçekler	Çarpıklık	Basıklık
Ortaöğretim Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği	-116	-,650

Tablo 4'ten de anlaşılacağı üzere araştırma değişkenlerinin normal dağılıma sahip olduğu görülmektedir.

3.3. Lise 11 ve 12. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Genel Tutumları

Araştırmada kullanılan ölçeğe verilmiş olan cevapların özelliklerini belirlemek amacıyla yapılmış olan frekans analizi sonuçları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin müzik dersine yönelik genel tutumları

Ölçekler ve Alt Boyutları	\bar{X}	Std.Ht.	Median	Minimum	Maximum
Ortaöğretim Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği	56,36	1,07	56,00	26,00	83,00

Analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin müzik dersine yönelik tutum ortalamaları 56,36'dır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puanın 90 olduğu değerlendirildiğinde, katılımcıların müzik dersine yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu görülmektedir. Tutumu en az olan öğrencinin 26 puana, en fazla olan öğrencinin ise 83 puana sahip olduğu görülmektedir.

3.4. Sınıf Değişkeniyle İlgili Analiz Sonuçları

Katılımcıların müzik dersine ilişkin tutumlarının buldukları sınıf düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığını test etmek amacı ile bağımsız örneklem T-Testi yapılmıştır. Sınıf değişkeniyle ilgili analiz sonuçları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6. Sınıf değişkeniyle ilgili analiz sonuçları

Sınıf	n	\bar{X}	t	p
11. Sınıf	87	54,5		
12. Sınıf	55	54,5	1,356	177

* p<.05

Analiz sonuçları incelendiğinde; katılımcıların müzik dersine ilişkin tutum seviyelerine ait ortalama değerlerinin 54.5 olduğu görülmektedir. Bu durumda katılımcıların müzik dersine ilişkin tutumlarının buldukları sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir (t=-1,356; p>.05).

3.5. Cinsiyet Değişkeniyle İlgili Analiz Sonuçları

Öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacı ile bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Cinsiyet değişkeni ile ilgili analiz sonuçları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 7. Cinsiyet değişkeni ile ilgili analiz sonuçları

Cinsiyet	n	\bar{X}	t	p
Kız	65	56,81		
Erkek	77	55,97	,392	696

* p<.05

Analiz sonuçları incelendiğinde; 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarında, katılımcıların cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (t=-1,356; p>.05). Kız öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum seviyelerine ait ortalama değerleri 56.81 iken erkek öğrencilerin ise 55.97'dir. Ortalama değerler arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

3.6. Anne Eğitim Durumu Değişkeniyle İlgili Analiz Sonuçları

Katılımcıların müzik dersine yönelik tutumlarının, annelerinin eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacı ile Anova analizi yapılmıştır. Anne eğitim durumu ile ilgili analiz sonuçları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 8. Anne eğitim durumu değişkeni ile ilgili analiz sonuçları

Anne Eğitim Durumu	n	\bar{X}	F	p
Okur-yazar değil	12	57,9		
İlkokul	66	55,0		
Ortaokul	31	53,2	1,284	,274
Lise	29	45,5		
Üniversite	2	67,0		
Lisansüstü	2	58,5		

* p<.05

Analiz sonuçlarını incelediğimizde; öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarında, annelerinin eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir (F=1,284; p>.05). Üniversite mezunu annesi olan öğrencilerin müzik dersine yönelik en yüksek tutuma ($\bar{X}=67$), annesi liseden mezun olan öğrencilerin ise müzik dersine yönelik en düşük tutuma sahip olduğu görülmüştür ($\bar{X}=45,5$). Ortalama değerler arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

3.7. Baba Eğitim Durumu Değişkeniyle İlgili Analiz Sonuçları

Katılımcıların müzik dersine yönelik tutumlarının, babalarının eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacı ile Anova analizi yapılmıştır. Baba eğitim durumu ile ilgili analiz sonuçları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 9. Baba eğitim durumu değişkeni ile ilgili analiz sonuçları

Baba Eğitim Durumu	n	\bar{X}	F	p
Okur-yazar değil	1	79,0		
İlkokul	56	56,5		
Ortaokul	49	56,9	1,072	,373
Lise	27	53,9		
Üniversite	9	57,1		

* p<.05

Analiz sonuçlarını incelediğimizde; öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumlarında, babalarının eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,284$; $p>.05$). Babası okur-yazar olmayan öğrencinin müzik dersine yönelik en yüksek tutuma ($\bar{X}=79$), babası liseden mezun olan öğrencilerin ise müzik dersine yönelik en düşük tutuma sahip olduğu görülmüştür ($\bar{X}=53,9$). İstatistiksel olarak ortalama değerler arasındaki fark anlamlı değildir.

3.8. Lise 11 ve 12. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Dersi Kavramına Yönelik Geliştirdikleri Metaforlar

Lise 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin “müzik dersi” kavramına yönelik toplamda 88 adet metafor ürettikleri saptanmıştır.

Tablo 10. Öğrencilerin müzik dersi kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlar, yüzde ve öğrenci sayısı

No	Metafor	f	%	No	Metafor	f	%
1	Terapi	9	6,72	46	Hamam	1	0,75
2	Oyun	6	4,48	47	Tribün	1	0,75
3	Doğa	5	3,73	48	Ruhun dinlenmesi	1	0,75
4	Futbol	5	3,73	49	Keyifli	1	0,75
5	Aşk	4	2,99	50	İhtiyaç	1	0,75
6	Boş ders	4	2,99	51	Eğlenceli	1	0,75
7	Çiçek	3	2,24	52	Kediler	1	0,75
8	Güneş	3	2,24	53	Cıgara	1	0,75
9	Huzur	3	2,24	54	Sırat köprüsü	1	0,75
10	Uyuşturucu	3	2,24	55	Doğada yürüyüş yapmak	1	0,75
11	Altın	2	1,49	56	Güzel bir ders	1	0,75
12	Her şey	2	1,49	57	Eğlence kaynağı	1	0,75
13	İnsanın ruhu	2	1,49	58	Masaj	1	0,75
14	Kalp	2	1,49	59	Dinlenme tesisleri	1	0,75
15	Ninni	2	1,49	60	Rüzgâr	1	0,75
16	Ruhun gıdası	2	1,49	61	En sevdiğim yemek	1	0,75
17	Spor	2	1,49	62	Beden dersi	1	0,75
18	Su	2	1,49	63	İlaç	1	0,75
19	Tencere	2	1,49	64	Beynimin içi	1	0,75
20	Uyku	2	1,49	65	Güzel	1	0,75
21	Yemek	2	1,49	66	Çok sıkıcı	1	0,75
22	Yaşamak	1	0,75	67	Duygu	1	0,75
23	Kolbastı	1	0,75	68	Zaman kaybı	1	0,75
24	Kitap okumak	1	0,75	69	Mum	1	0,75
25	Çikolata	1	0,75	70	Boş tencere	1	0,75
26	İçi dolu gözükten cips paketi	1	0,75	71	Koltuk	1	0,75
27	Kitap	1	0,75	72	Ay	1	0,75
28	Telefonla oynamak	1	0,75	73	Alkol	1	0,75
29	Stres çarkı	1	0,75	74	En güzel manzara	1	0,75
30	Gezmek	1	0,75	75	Boş teneke	1	0,75
31	Sigara	1	0,75	76	Kışın içilen salep	1	0,75
32	Gerçek hayattan uzaklaşma	1	0,75	77	İnsan	1	0,75
33	Can	1	0,75	78	Eğlence	1	0,75
34	Oksijen	1	0,75	79	Yemek yemek	1	0,75
35	Kütüphane	1	0,75	80	Küflü peynir	1	0,75
36	Nefes	1	0,75	81	Fenerbahçe	1	0,75

37	Gece	1	0,75	82	Ampul	1	0,75
38	Boş kutu	1	0,75	83	Bilgi	1	0,75
39	Mutluluk	1	0,75	84	Öğretmen	1	0,75
40	Sevgi	1	0,75	85	Akıl	1	0,75
41	Şeker	1	0,75	86	Irmak	1	0,75
42	Bir kitaba yeniden başlamak	1	0,75	87	Hüzünlü anlarım	1	0,75
43	Yeşilliklerin arasında oturup hayallere dalmak	1	0,75	88	Matematik dersinden sonra verilen teneffüs	1	0,75
44	Aç olduğunda pişirilen yemek	1	0,75				
45	Maske	1	0,75				
Toplam						134	100

Tablo 10’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan 134 öğrenci birbirinden farklı ve geçerli olmak üzere toplam 88 adet metafor oluşturmuşlardır. Katılımcıların “müzik dersi” kavramına yönelik ürettikleri metaforları frekans dağılımı yönünden incelediğimizde, en fazla kullanılan metaforun terapi (f: 9) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin en sık kullandığı diğer metaforlar ise; oyun (f: 6), doğa (f: 5), futbol (f: 5), aşk (f: 4) ve boş ders (f: 4) metaforlarıdır. Çiçek (f: 3), güneş (f: 3), huzur (f: 3), uyuşturucu (f: 3), altın (f: 2), her şey (f: 2), insanın ruhu (f: 2), kalp (f: 2), ninni (f: 2), ruhun gıdası (f: 2), spor (f: 2), su (f: 2), tencere (f: 2), uyku (f: 2) ve yemek (f: 2) metaforları da birden fazla tekrarlanmıştır. Bunların dışında kalan yaşamak, kolbastı, kitap okumak, çikolata, içi dolu gözükten çips paketi, kitap, telefonla oynamak, stres çarkı, gezmek, sigara, gerçek hayattan uzaklaşma, can, oksijen, kütüphane, nefes, gece, boş kutu, mutluluk, sevgi, şeker, yeşilliklerin arasında oturup hayallere dalmak, bir kitaba yeniden başlamak, aç olduğunda pişirilen yemek, maske, hamam, tribün, ruhun dinlenmesi, keyifli, ihtiyaç, eğlenceli, kediler, cıgara, sırat köprüsü, doğada yürüyüş yapmak, güzel bir ders, eğlence kaynağı, masaj, dinlenme tesisleri, rüzgâr, en sevdiğim yemek, beden dersi, ilaç, beynimin içi, güzel, çok sıkıcı, duygu, zaman kaybı, mum, boş tencere, koltuk, ay, alkol, en güzel manzara, boş teneke, kışın içilen salep, insan, eğlence, yemek yemek, küflü peynir, Fenerbahçe, ampul, bilgi, öğretmen, akıl, ırmak, matematik dersinden sonra verilen teneffüs ve hüzünlü anlarım metaforları da birer kez kullanılmıştır.

3.8.1. 11. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Dersi Kavramına Yönelik Ürettikleri Olumlu ve Olumsuz Metaforik Bulgular

11. sınıf öğrencilerinin “müzik dersi” kavramına yönelik ürettikleri olumlu ve olumsuz metaforlar Tablo 11 ve Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 11. 11. sınıf öğrencilerinin müzik dersi kavramına yönelik ürettikleri olumlu metaforlar

OLUMLU METAFORLAR	
Kız	Erkek
1. Müzik dersi kalp gibidir; çünkü ritmi artırır.	1. Müzik dersi altın gibidir; çünkü değerlidir.
2. Müzik dersi terapi gibidir; çünkü üzüldüğümde duygularımı en iyi tarif ettiğim şeydir.	2. Müzik dersi su gibidir; çünkü yaşam kaynağıdır.
3. Müzik dersi yaşamak gibidir; çünkü dinlediğim müziklerde kendimi hissederim.	3. Müzik dersi kolbastı gibidir; çünkü eğlencelidir.
4. Müzik dersi çikolata gibidir; çünkü mutluluk verir.	4. Müzik dersi kalp gibidir; çünkü hayat verir.
5. Müzik dersi duygu gibidir; çünkü onu hissederim.	5. Müzik dersi oyun gibidir; çünkü eğlencelidir.
6. Müzik dersi terapi gibidir; çünkü sinirlendiğimde ruhumu dinlendirir.	6. Müzik dersi kitap gibidir; çünkü okudukça kelime hazinem gelişir.
7. Müzik dersi huzur gibidir; çünkü ruhu dinlendirir.	7. Müzik dersi altın gibidir; çünkü değerlidir.
8. Müzik dersi ruhun dinlenmesi gibidir; çünkü müzik dinlemek güzeldir. Okuldaki sıkıcı derslerden uzaklaştırıyor.	8. Müzik dersi stres çarkı gibidir; çünkü stres seviyemi düşürüyor. Daha rahat düşünmemi sağlıyor.
9. Müzik dersi oyun gibidir; çünkü eğlencelidir.	9. Müzik dersi maske gibidir; çünkü gerektiğinde kullanılır.

-
10. Müzik dersi terapi gibidir; çünkü ruhumu dinlendirmekte kolaylık sağlar.
 11. Müzik dersi terapi gibidir; çünkü ruhumu dinlendirir.
 12. Müzik dersi eğlenceli gibidir; çünkü strese girdiğim zaman yardımcı olur.
 13. Müzik dersi uyku gibidir; çünkü o saatlerde mutlu ve huzurlu hissediyorum.
 14. Müzik dersi doğada yürüyüş yapmak gibidir; çünkü rahatlatır.
 15. Müzik dersi ihtiyaç gibidir; çünkü bana iyi geliyor.
 16. Müzik dersi kediler gibidir; çünkü sevimlidir.
 17. Müzik dersi aşk gibidir; çünkü her dinlediğimde eski aşkları hatırlarım.
 18. Müzik dersi doğa gibidir; çünkü huzur vericidir.
 19. Müzik dersi eğlence kaynağı gibidir; çünkü müzikle kendimi buluyorum ruhuma işleniyor.
 20. Müzik dersi terapi gibidir; çünkü müzik ruhumu iyileştirir.
 21. Müzik dersi oyun gibidir; çünkü eğlencelidir.
 22. Müzik dersi spor gibidir; çünkü ruhumu açar.
 23. Müzik dersi yemek gibidir; çünkü emek verirsen güzelleşir yeni tarzlar öğrenir gelişirsin.
 24. Müzik dersi aşk gibidir; çünkü ruhumu heyecanlandırıyor.
 25. Müzik dersi uyku gibidir; çünkü beni dinlendirir.
 26. Müzik dersi akıl gibidir; çünkü kişiyi temsil eder.
 27. Müzik dersi dinlenme tesisleri gibidir; çünkü müzik ruhumu dinlendiriyor.
 28. Müzik dersi yemek gibidir; çünkü dinledikçe ruhum doyuyor.
 29. Müzik dersi beden dersi gibidir; çünkü hem zaman çabuk geçiyor hem de eğlencelidir.
 30. Müzik dersi ilaç gibidir; çünkü ruhumuzu iyileştirir.
 31. Müzik dersi yeşilliklerin arasında oturup hayallere dalmak gibidir; çünkü huzurlu oluyorum ve ruhumu dinlendiriyor.
 32. Müzik dersi huzur gibidir; çünkü ağır derslerden sonra dinlenmeye ihtiyacımız vardır.
 33. Müzik dersi insanın ruhu gibidir; çünkü kendimi güvende hissediyorum.
 34. Müzik dersi insanın ruhu gibidir; çünkü dinlemeyi çok seviyorum.
 35. Müzik dersi nefes gibidir; çünkü herkesin nefese ihtiyacı vardır.
 36. Müzik dersi kitap gibidir; çünkü insanın söyledikçe söyleyesi gelir.
 10. Müzik dersi hamam gibidir; çünkü tüm kirlerimizi çıkartıp rahatlıyoruz. Eğlenceli zaman geçiyor stresten uzak kalıyoruz.
 11. Müzik dersi keyifli gibidir; çünkü zevk verir.
 12. Müzik dersi terapi gibidir; çünkü insan farklı müziklerle dinlenir.
 13. Müzik dersi sırat köprüsü gibidir; çünkü tehlikeli ve zorlu aynı zamanda heyecan verir.
 14. Müzik dersi doğa gibidir; çünkü şarkılarda kendimi bulurum.
 15. Müzik dersi doğa gibidir; çünkü güzellikler vardır içinde.
 16. Müzik dersi çiçek gibidir; çünkü kokladıkça içimiz açılır.
 17. Müzik dersi güzel bir ders gibidir; çünkü şarkılar ve notalar hoşuma gidiyor.
 18. Müzik dersi masaj gibidir; çünkü rahatlırsın.
 19. Müzik dersi en sevdiğim yemek gibidir; çünkü mutlu ediyor.
 20. Müzik dersi ruhun gıdası gibidir; çünkü rahatlatır.
 21. Müzik dersi çiçek gibidir; çünkü kokladıkça içimiz açılır.
 22. Müzik dersi futbol gibidir; çünkü zevk alıyorum.
 23. Müzik dersi her şey gibidir; çünkü müzik dersi benim her şeyim.
 24. Müzik dersi spor gibidir; çünkü enerjimi yükseltir.
 25. Müzik dersi her şey gibidir; çünkü seviyorum.
 26. Müzik dersi güzel gibidir; çünkü zamanı güzel geçiyor.
 27. Müzik dersi oyun gibidir; çünkü kaybetse bile tekrar denersin.
 28. Müzik dersi ninni gibidir; çünkü flüt çalmak hoşuma gider.
 29. Müzik dersi oyun gibidir; çünkü zevklidir.
 30. Müzik dersi tribün gibidir; çünkü başta güzel öğrenirsen devam edersin. Öğrenemezsen gelmezsin.
-

Tablo 11 incelendiğinde, kız öğrenciler müzik dersi kavramına yönelik 36 adet olumlu metafor üretirken, erkek öğrencilerin ise 30 adet olumlu metafor ürettikleri görülmektedir. Tablo 11’den elde edilen veriler sonucunda, kız öğrencilerin (0.90) müzik dersi kavramına yönelik ürettikleri olumlu metafor oranının, erkek öğrencilere (0.73) göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 12. 11. sınıf öğrencilerinin müzik dersi kavramına yönelik ürettikleri olumsuz metaforlar

OLUMSUZ METAFORLAR	
Kız	Erkek
1. Müzik dersi içi dolu gözükken cips paketi gibidir; çünkü düzgün ders işlemiyoruz.	1. Müzik dersi uyuşturucu gibidir; çünkü vazgeçemeyizsin bağımlı olursun.
2. Müzik dersi boş ders gibidir; çünkü her kafadan farklı ses çıkıyor, gereksiz gürültü.	2. Müzik dersi zaman kaybı gibidir; çünkü ilgi alanım olmayan bir şeye zaman harcıyorum.
3. Müzik dersi beynimin içi gibidir; çünkü boştur.	3. Müzik dersi tencere gibidir; çünkü kafamızı şişirir.
4. Müzik dersi aşk gibidir; çünkü saçmalaktan ibarettir.	4. Müzik dersi tencere gibidir; çünkü boş.
	5. Müzik dersi çok sıkıcı gibidir; çünkü boş geçiyor.
	6. Müzik dersi mum gibidir; çünkü üfleyince söner.
	7. Müzik dersi boş tencere gibidir; çünkü gürültü yapar.
	8. Müzik dersi bir kitaba yeniden başlamak gibidir; çünkü hep yarım kalmıştır.
	9. Müzik dersi ninni gibidir; çünkü canım çok sıkılıyor.
	10. Müzik dersi cigara gibidir; çünkü içtikçe etkilerimim.
	11. Müzik dersi boş ders gibidir; çünkü dersi anlatmıyorlar.

Tablo 12 incelendiğinde, kız öğrenciler müzik dersi kavramına yönelik 4 adet olumsuz metafor üretirken, erkek öğrencilerin ise 11 adet olumsuz metafor ürettikleri görülmektedir.

Tablo 11 ve tablo 12’den elde edilen veri sonuçlarına göre, 11. sınıf öğrencilerinin müzik dersi kavramına yönelik 66 adet olumlu, 15 adet olumsuz olmak üzere toplam 81 adet metafor ürettikleri tespit edilmiştir. Elde edilen veriler neticesinde, 0,81 olumlu metafor oranıyla 11. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının olumluya yakın bir derecede olduğu görülmüştür.

3.8.2. 12. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Dersi Kavramına Yönelik Ürettikleri Olumlu ve Olumsuz Metaforik Bulgular

12. sınıf öğrencilerinin “müzik dersi” kavramına yönelik ürettikleri olumlu ve olumsuz metaforlar Tablo 13 ve Tablo 14’te gösterilmiştir.

Tablo 13. 12. sınıf öğrencilerinin müzik dersi kavramına yönelik ürettikleri olumlu metaforlar

OLUMLU METAFORLAR	
Kız	Erkek
1. Müzik dersi futbol gibidir; çünkü gördükçe zevk verir.	1. Müzik dersi alkol gibidir; çünkü dertlerimizden uzaklaştırır.
2. Müzik dersi doğa gibidir; çünkü kafamı dinlendirir.	2. Müzik dersi en güzel manzara gibidir; çünkü dersin olduğu gibi müziğin kendisi de yalnızlığa iyi gelir.
3. Müzik dersi huzur gibidir; çünkü insana mutluluk verir.	3. Müzik dersi futbol gibidir; çünkü uğraştıkça keyif alırım.
4. Müzik dersi mutluluk gibidir; çünkü insana canlılık verir.	4. Müzik dersi futbol gibidir; çünkü dinledikçe keyif verir.
5. Müzik dersi sevgi gibidir; çünkü insanın aklına sevdiği gelir.	5. Müzik dersi gezmek gibidir; çünkü ortamı gördükçe değişir mutlu olursun.

6. Müzik dersi aşk gibidir; çünkü iyi hissettirir.	6. Müzik dersi doğa gibidir; çünkü huzur verir.
7. Müzik dersi eğlence gibidir; çünkü neşe verir.	7. Müzik dersi can gibidir; çünkü acı ama mutlu.
8. Müzik dersi kışın içilen salep gibidir; çünkü içimizi ısıtıp bizleri dinlendirir.	8. Müzik dersi kütüphane gibidir; çünkü yeni bilgiler öğrenirsin.
9. Müzik dersi yemek yemek gibidir; çünkü beni mutlu eder.	9. Müzik dersi oyun gibidir; çünkü müzik hayatın olumsuz taraflarından uzaklaşmamı sağlar.
10. Müzik dersi bilgi gibidir; çünkü sürekli yeni şeyler öğrenebiliriz.	10. Müzik dersi matematikten sonra verilen teneffüs gibidir; çünkü beni dinlendirir.
11. Müzik dersi ay gibidir; çünkü dinledikçe rahatlatıyor.	11. Müzik dersi güneş gibidir; çünkü dinledikçe içimizi ısıtır.
12. Müzik dersi koltuk gibidir; çünkü dinlendirir.	12. Müzik dersi şeker gibidir; çünkü hocası şeker.
13. Müzik dersi terapi gibidir; çünkü dinledikçe rahatlıyorum.	13. Müzik dersi çiçek gibidir; çünkü içimizdeki güzellikleri dışarıya yansıtır
14. Müzik dersi gerçek hayattan uzaklaşma gibidir; çünkü çoğu kişi üniversite hazırlığı sürecinde çok stresli oluyorlar. Bu ders onları gerçek hayatın sorunlarından uzaklaştırıyor.	14. Müzik dersi güneş gibidir; çünkü yeteneklerimizi ısıtır.
	15. Müzik dersi terapi gibidir; çünkü beni rahatlatır.
	16. Müzik dersi ampul gibidir; çünkü yeteneği olan yanar olmayan söner.
	17. Müzik dersi öğretmen gibidir; çünkü müziği öğretir.
	18. Müzik dersi ruhun gıdası gibidir; çünkü huzur verir.
	19. Müzik dersi ırmak gibidir; çünkü akıp gider farklı şeyler tadarız.
	20. Müzik dersi terapi gibidir; çünkü dinledikçe rahatlıyorum.
	21. Müzik dersi Fenerbahçe gibidir; çünkü ne kadar sevilmeyeni olsa da çok seviyorum.
	22. Müzik dersi sigara gibidir; çünkü rahatlatır.
	23. Müzik dersi güneş gibidir; çünkü içimizi ısıtır.

Tablo 13 incelendiğinde, kız öğrenciler müzik dersi kavramına yönelik 14 adet olumlu metafor üretirken, erkek öğrencilerin ise 23 adet olumlu metafor ürettikleri görülmektedir. Tablo 13'ten elde edilen veriler sonucunda, kız öğrencilerin (0.74) müzik dersi kavramına yönelik ürettikleri olumlu metafor oranının, erkek öğrencilere (0.68) göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 14. 12. sınıf öğrencilerininin müzik dersi kavramına yönelik ürettikleri olumsuz metaforlar

OLUMSUZ METAFORLAR	
Kız	Erkek
1. Müzik dersi hüzünlü anlarım gibidir; çünkü bazen mutluluk bazen üzüntüsü oluyor.	1. Müzik dersi alkol gibidir; çünkü dertlerimizden uzaklaştırır.
2. Müzik dersi telefonla oynamak gibidir; çünkü zaman kaybıdır.	2. Müzik dersi futbol gibidir; çünkü boşu boşuna topun peşinden koşuyorlar.
3. Müzik dersi aç olduğunda pişirilen yemek gibidir; çünkü zorunlu olarak derse giriyorum.	3. Müzik dersi oksijen gibidir; çünkü zorunluluktan soluyoruz.
4. Müzik dersi boş tenek gibidir; çünkü çok ses çıkarır.	4. Müzik dersi uyuşturucu gibidir; çünkü bağımlılık yapar.
5. Müzik dersi gece gibidir; çünkü içimizi karartır.	5. Müzik dersi su gibidir; çünkü onu sevmem ama onsuz da yaşayamam.
	6. Müzik dersi boş ders gibidir; çünkü zaman kaybıdır.

7. Müzik dersi uyuşturucu gibidir; çünkü kafamızı güzel yapar.
8. Müzik dersi boş kutu gibidir; çünkü bana hiçbir faydası olmadığını düşünüyorum.
9. Müzik dersi rüzgâr gibidir; çünkü dersten soğutur.
10. Müzik dersi insan gibidir; çünkü olsa da olur olmasa da.
11. Müzik dersi boş bir ders gibidir; çünkü sınav zamanı haftada iki saatin boş yere gitmesi gereksizdir.

Tablo 14 incelendiğinde, kız öğrenciler müzik dersi kavramına yönelik 5 adet olumsuz metafor üretirken, erkek öğrencilerin ise 11 adet olumsuz metafor ürettikleri görülmektedir.

Tablo 13 ve tablo 14'ten elde edilen veri sonuçlarına göre, 12. sınıf öğrencilerinin müzik dersi kavramına yönelik 37 adet olumlu, 16 adet olumsuz olmak üzere toplam 53 adet metafor ürettikleri tespit edilmiştir. Elde edilen veriler neticesinde, 0.70 olumlu metafor oranıyla 12. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının orta seviyede olduğu görülmüştür.

3.9. Lise 11 ve 12. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Dersi Kavramına Yönelik Ürettikleri Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı

Lise 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin “müzik dersi” kavramına yönelik ürettikleri metaforlar 12 kavramsal kategori adı altında toplanmıştır.

Tablo 15. *Metaforların kategorilere göre dağılımı*

No	Kategori	Metaforlar	f	%
1	Müzik dersi eğlenceli, heyecanlı ve zevklidir.	Oyun (f: 4), Futbol (f: 4), Kalp, Eğlenceli, Kolbastı, Hamam, Keyifli, Neşe, Sırat köprüsü, Aşk, Beden dersi, Güzel bir ders	18	13,43
2	Müzik dersi rahatlatır, huzur verir, iyileştirir ve dinlendirir.	Terapi (f: 8), Doğa (f: 3), Huzur (f: 2), Çiçek (f: 2), Uyku (f: 2), Ruhun gıdası (f: 2), Ruhun dinlenmesi, Doğada yürüyüş yapmak, İhtiyaç, Spor, Dinlenme tesisleri, Alkol, Yeşilliklerin arasında oturup hayallere dalmak, Kışın içilen salep, Ay, Koltuk, Gerçek hayattan uzaklaşma, Matematikten sonra verilen teneffüs, İlaç, Uyuşturucu, Sigara, Oyun, Stres çarkı, Masaj	37	27,61
3	Müzik dersi güven, sevgi, saygı ve mutluluk verir.	İnsanın ruhu (f: 2), Mutluluk, En sevdiğim yemek, Kediler, Sevgi, Yemek yemek, Her şey, Ninni, Akıl, Terapi, Şeker, Fenerbahçe, Huzur, Gezmek	15	11,19
4	Müzik dersi motive ve tatmin eder.	Spor, Oyun, Yemek	3	2,24
5	Müzik dersi olumsuz duygular uyandırır.	Gece, Rüzgâr, Mum, Aç olduğunda pişirilen yemek, İçi dolu gözükten cips paketi, Oksijen, Küflü peynir	7	5,22

6	Müzik dersi rehberlik yapar, öğretir ve geliştirir.	Doğa, Eğlence kaynağı, Kitap, Yemek, Bilgi, Irmak, Ampul, Kütüphane, Çiçek, Güneş, Öğretmen, Tribün	12	8,96
7	Müzik dersi bağımlılık yapar.	Uyuşturucu (f: 2), Kitap	3	2,24
8	Müzik dersi ihtiyaç ve gereksinimdir.	Güneş (f: 2), Maske, Nefes, Su	5	3,73
9	Müzik dersi gürültülü, boş, sıkıcı ve zaman kaybıdır.	Boş ders (f: 3), Tencere (f: 2), Beynimin içi, Zaman kaybı, Çok sıkıcı, Boş tencere, Boş teneke, İnsan, Futbol, Boş bir ders, Boş kutu, Telefonla oynamak, Ninni	16	11,94
10	Müzik dersi özel ve değerlidir. Güzellikleri barındırır.	Altın (f: 2), Doğa, Her şey, Yaşamak, Aşk	6	4,48
11	Müzik dersi yaşam kaynağıdır. İyi hissettirir.	Su, Kalp, Aşk, Mutluluk	4	2,99
12	Müzik dersi farklı duygular uyandırır.	Can, Hüzünlü anlarım, Cıgara, Aşk, Güzel, Duygu, Bir kitaba yeniden başlamak, En güzel manzara	8	5,97
			134	100

Tablo 15 incelendiğinde 12 kavramsal kategoride toplanan metaforlar, %27.61 oranıyla en fazla “Müzik dersi rahatlatır, huzur verir, iyileştirir ve dinlendirir.” kategorisinde yer almaktadır. Daha sonra %13.43 ile “Müzik dersi eğlenceli, heyecanlı ve zevklidir.” ve %11.94 ile “Müzik dersi gürültülü, boş, sıkıcı ve zaman kaybıdır.” kategorilerinde bulunmaktadır. Sonrasında ise %11.19 ile “Müzik dersi güven, sevgi, saygı ve mutluluk verir.”, %8.96 ile “Müzik dersi rehberlik yapar, öğretir ve geliştirir.”, %5.97 ile “Müzik dersi farklı duygular uyandırır.”, %5.22 ile “Müzik dersi olumsuz duygular uyandırır.”, %4.48 ile “Müzik dersi özel ve değerlidir. Güzellikleri barındırır.”, %3.73 ile “Müzik dersi ihtiyaç ve gereksinimdir.”, %2.99 ile “Müzik dersi yaşam kaynağıdır. İyi hissettirir.”, %2.24 ile “Müzik dersi motive ve tatmin eder.” ve %2.24 ile “Müzik dersi bağımlılık yapar.” kategorilerinde bulunmaktadır.

3.9.1. Müzik Dersi Rahatlatır, Huzur Verir, İyileştirir ve Dinlendirir

Bu kategori 37 (%27.61) öğrenci tarafından 24 metafor imgesiyle tanımlanmıştır. Bunlar; terapi (f: 8), doğa (f: 3), huzur (f: 2), uyku (f: 2), çiçek (f: 2), ruhun gıdası (f: 2), ruhun dinlenmesi, doğada yürüyüş yapmak, ihtiyaç, spor, dinlenme tesisleri, alkol, yeşilliklerin arasında oturup hayallere dalmak, kışın içilen salep, ay, koltuk, gerçek hayattan uzaklaşma, matematikten sonra verilen teneffüs, uyuşturucu, sigara, ilaç, oyun, stres çarkı ve masaj imgeleridir. Frekans dağılımlarına bakıldığında ise en fazla kullanılan metaforların terapi ve doğa olduğu görülmektedir. Örnek cümleler:

“Müzik dersi terapi gibidir; çünkü sinirlendiğimde ruhumu dinlendirir.” (Ö12)

“Müzik dersi terapi gibidir; çünkü ruhumu dinlendirmekte kolaylık sağlar.” (Ö27)

3.9.2. Müzik Dersi Eğlenceli, Heyecanlı ve Zevklidir

Bu kategori 18 (%13.43) öğrenci tarafından 12 metafor imgesiyle tanımlanmıştır. Bunlar; futbol (f: 4), oyun (f: 4), kalp, eğlenceli, kolbastı, hamam, keyifli, neşe, sırat köprüsü, aşk, beden dersi ve güzel bir ders imgeleridir. Frekans dağılımlarına bakıldığında ise en fazla kullanılan metaforların futbol ve oyun olduğu görülmektedir. Örnek cümleler:

“Müzik dersi oyun gibidir; çünkü eğlencelidir.” (Ö17)

“Müzik dersi futbol gibidir; çünkü dinledikçe keyif verir.” (Ö96)

3.9.3. Müzik Dersi Gürültülü, Boş, Sıkıcı ve Zaman Kaybıdır

Bu kategori 16 (%11.94) öğrenci tarafından 13 metafor imgesiyle tanımlanmıştır. Bunlar; boş ders (f: 3), tencere (f: 2), beynimin içi, zaman kaybı, çok sıkıcı, boş tencere, ninni, boş teneke, insan, futbol, boş bir ders, boş kutu ve telefonla oynamak imgeleridir. Frekans dağılımlarına bakıldığında ise en fazla kullanılan metaforların boş ders ve tencere olduğu görülmektedir. Örnek cümleler:

“Müzik dersi tencere gibidir; çünkü kafamızı şişirir.” (Ö61)

“Müzik dersi boş ders gibidir; çünkü her kafadan farklı ses çıkıyor, gereksiz gürültü.” (Ö48)

3.9.4. Müzik Dersi Güven, Sevgi, Saygı ve Mutluluk Verir

Bu kategori 15 (%11.19) öğrenci tarafından 14 metafor imgesiyle tanımlanmıştır. Bunlar; insanın ruhu (f: 2), her şey, ninni, akıl, terapi, şeker, Fenerbahçe, huzur, gezmek, sevgi, mutluluk, en sevdiğim yemek, kediler ve yemek yemek imgeleridir. Frekans dağılımlarına bakıldığında ise en fazla kullanılan metaforun insanın ruhu olduğu görülmektedir. Örnek cümleler:

“Müzik dersi insanın ruhu gibidir; çünkü kendimi güvende hissediyorum.” (Ö68)

“Müzik dersi insanın ruhu gibidir; çünkü dinlemeyi çok seviyorum.” (Ö69)

3.9.5. Müzik Dersi Rehberlik Yapar, Öğretir ve Geliştirir

Bu kategori 12 (%8.96) öğrenci tarafından 12 metafor imgesiyle tanımlanmıştır. Bunlar; doğa, eğlence kaynağı, kitap, yemek, bilgi, ırmak, ampul, kütüphane, çiçek, güneş, öğretmen ve tribün imgeleridir. Frekans dağılımlarına bakıldığında ise bu imgelerin birer kez kullanıldığı görülmektedir. Örnek cümleler:

“Müzik dersi kütüphane gibidir; çünkü yeni bilgiler öğrenirsin.” (Ö104)

“Müzik dersi çiçek gibidir; çünkü içimizdeki güzellikleri dışarıya yansıtır.” (Ö123)

3.9.6. Müzik Dersi Farklı Duygular Uyandırır

Bu kategori 8 (%5.97) öğrenci tarafından 8 metafor imgesiyle tanımlanmıştır. Bunlar; can, hüznü anlarım, sigara, aşk, güzel, duygu, bir kitaba yeniden başlamak ve en güzel manzara imgeleridir. Frekans dağılımlarına bakıldığında ise bu imgelerin birer kez kullanıldığı görülmektedir. Örnek cümleler:

“Müzik dersi en güzel manzara gibidir; çünkü dersin olduğu gibi müziğin kendisi de yalnızlığa iyi gelir.” (Ö89)

“Müzik dersi aşk gibidir; çünkü her dinlediğimde eski aşkları hatırlarım.” (Ö49)

3.9.7. Müzik Dersi Olumsuz Duygular Uyandırır

Bu kategori 7 (%5.22) öğrenci tarafından 7 metafor imgesiyle tanımlanmıştır. Bunlar; gece, rüzgâr, mum, aç olduğunda pişirilen yemek, içi dolu gözükten cips paketi, oksijen ve küflü peynir imgeleridir. Frekans dağılımlarına bakıldığında ise bu imgelerin birer kez kullanıldığı görülmektedir. Örnek cümleler:

“Müzik dersi gece gibidir; çünkü içimizi karartır.” (Ö112)

“Müzik dersi rüzgâr gibidir; çünkü dersten soğutur.” (Ö117)

3.9.8. Müzik Dersi Özel ve Değerlidir Güzellikleri Barındırır

Bu kategori 6 (%4.48) öğrenci tarafından 5 metafor imgesiyle tanımlanmıştır. Bunlar; altın (f: 2), doğa, her şey, yaşamak ve aşk imgeleridir. Frekans dağılımlarına bakıldığında ise altın imgesinin 2, diğerlerinin de birer kez kullanıldığı görülmektedir. Örnek cümleler:

“Müzik dersi altın gibidir; çünkü değerlidir.” (Ö15)

“Müzik dersi yaşamak gibidir; çünkü dinlediğim müziklerde kendimi hissederim.” (Ö3)

3.9.9. Müzik Dersi İhtiyaç ve Gereksinimdir

Bu kategori 5 (%3.73) öğrenci tarafından 4 metafor imgesiyle tanımlanmıştır. Bunlar; güneş (f: 2), maske, nefes ve su imgeleridir. Frekans dağılımlarına bakıldığında ise güneş imgesinin 2, diğerlerinin de birer kez kullanıldığı görülmektedir. Örnek cümleler:

“Müzik dersi nefes gibidir; çünkü herkesin nefese ihtiyacı vardır.” (Ö76)

“Müzik dersi maske gibidir; çünkü gerektiğinde kullanılır.” (Ö19)

3.9.10. Müzik Dersi Yaşam Kaynağıdır İyi Hissettirir

Bu kategori 4 (%2.99) öğrenci tarafından 4 metafor imgesiyle tanımlanmıştır. Bunlar; su, kalp, aşk ve mutluluk imgeleridir. Frekans dağılımlarına bakıldığında ise bu imgelerin birer kez kullanıldığı görülmektedir. Örnek cümleler:

“Müzik dersi mutluluk gibidir; çünkü insana canlılık verir.” (Ö114)

“Müzik dersi aşk gibidir; çünkü iyi hissettirir.” (Ö122)

3.9.11. Müzik Dersi Motive ve Tatmin Eder

Bu kategori 3 (%2.24) öğrenci tarafından 3 metafor imgesiyle tanımlanmıştır. Bunlar; spor, oyun ve yemek imgeleridir. Frekans dağılımlarına bakıldığında ise bu imgelerin birer kez kullanıldığı görülmektedir. Örnek cümleler:

“Müzik dersi spor gibidir; çünkü enerjimi yükseltir.” (Ö84)

“Müzik dersi yemek gibidir; çünkü dinledikçe ruhum doyar.” (Ö58)

3.9.12. Müzik Dersi Bağımlılık Yapar

Bu kategori 3 (%2.24) öğrenci tarafından 2 metafor imgesiyle tanımlanmıştır. Bunlar; uyuşturucu (f: 2) ve kitap imgeleridir. Frekans dağılımlarına bakıldığında ise uyuşturucu imgesinin 2, kitap imgesinin de birer kez kullanıldığı görülmektedir. Örnek cümleler:

“Müzik dersi uyuşturucu gibidir; çünkü bağımlılık yapar.” (Ö94)

“Müzik dersi uyuşturucu gibidir; çünkü vazgeçemezsin bağımlısı olursun.” (Ö37)

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmanın nitel veri sonuçları incelendiğinde; araştırma, 134 öğrenciden elde edilen veriler ile gerçekleştirilmiştir. 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin müzik dersi kavramını çok farklı metaforlarla açıkladıkları ve müzik dersi kavramına yönelik toplam 88 tane geçerli metafor cümlesi oluşturdukları tespit edilmiştir. Öğrenciler müzik dersi kavramını ifade ederken en çok terapi (f: 9), oyun (f: 6), doğa (f: 5) ve futbol (f: 5) metaforlarını ortaya çıkarmıştır. Aşk (f: 4), boş ders (f: 4), çiçek (f: 3), güneş (f: 3), huzur (f: 3) ve uyuşturucu (f: 3) imgeleri ise en çok kullanılan diğer metaforlar olmuştur. Altın (f: 2), her şey (f: 2), insanın ruhu (f: 2), kalp (f: 2), ninni (f: 2), ruhun gıdası (f: 2), spor (f: 2), su (f: 2), tencere (f: 2), uyku (f: 2) ve yemek (f: 2) metaforları da birden fazla tekrarlanmıştır.

Öğrencilerin cinsiyet ve sınıf düzeyinde yapılan metaforik bulguları incelendiğinde, 11. sınıf öğrencilerinin müzik dersi kavramına yönelik 66 adet olumlu, 15 adet olumsuz olmak üzere toplam 81 adet metafor ürettikleri saptanmıştır. Kız öğrenciler 36 adet olumlu, 4 adet olumsuz metafor üretirken, erkek öğrencilerin ise 30 adet olumlu, 11 adet olumsuz metafor ürettikleri tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin müzik dersi kavramına yönelik olumlu metafor oranlarının 0,90 olduğu, erkek öğrencilerin ise 0,73 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, kız öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumlarının erkek öğrencilere oranla daha yüksek olduğunu göstermiştir. 11. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin 0,81 olumlu metafor oranıyla müzik dersine yönelik tutumlarının olumluya yakın bir derecede olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

12. sınıf öğrencilerinin müzik dersi kavramına yönelik 37 adet olumlu, 16 adet olumsuz olmak üzere toplam 53 adet metafor ürettikleri tespit edilmiştir. Kız öğrenciler 14 adet olumlu, 5 adet olumsuz metafor üretirken, erkek öğrencilerin ise 23 adet olumlu, 11 adet olumsuz metafor geliştirdikleri saptanmıştır. Kız öğrencilerin “müzik dersi” kavramına yönelik olumlu metafor oranlarının 0,74 olduğu, erkek öğrencilerin ise 0,68 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, kız öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumları ile erkek öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermiştir. 12. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin 0,70 olumlu metafor oranıyla müzik dersine yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

11 ve 12. sınıf öğrencilerinin “müzik dersi” kavramına yönelik 103 adet olumlu, 31 adet olumsuz olmak üzere toplam 134 adet metafor ürettikleri tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin 50 adet olumlu, 9 adet olumsuz, erkek öğrencilerin ise 53 adet olumlu, 22 adet olumsuz metafor ürettikleri saptanmıştır. Kız öğrencilerin müzik dersi kavramına yönelik olumlu metafor oranlarının 0,85 olduğu, erkek öğrencilerin ise 0,71 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, 11 ve 12. sınıf kız öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının erkek öğrencilere oranla daha yüksek olduğunu göstermiştir. 11 ve 12. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin 0,77 olumlu metafor oranıyla müzik dersine ilişkin tutumlarının orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Elde edilen veriler ışığında; 11. sınıf öğrencilerinin olumlu metafor oranlarının 12. sınıf öğrencilerine oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu durumun oluşmasında, 12. sınıf öğrencilerinin sınav döneminde olması ve buna bağlı olarak da yoğun bir sınav kaygısı taşımalarının etkili olduğu düşünülmektedir.

Lise 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin “müzik dersi” kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlar 12 kavramsal kategori adı altında toplanmıştır. Bu kategorilere göre öğrencilerin müzik dersini; rehberlik yapan, öğreten, geliştiren ve yol gösteren, rahatlatan, huzur veren, dinlendiren, iyileştiren, eğlendiren, heyecanlandıran, sevgi ve mutluluk veren, gereksinim ve yaşam kaynağı olarak algıladıkları, bazı öğrencilerin ise müzik dersini gürültülü, sıkıcı ve zaman kaybı olarak algıladıkları tespit edilmiştir.

Selçuk-Otlak (2019) yapmış olduğu benzer çalışmada; lise öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum ve algılarını inceleyerek elde ettiği verileri 11 kategori altında toplamıştır. En baskın kategori 66 (%24,0) öğrenci tarafından 46 metafor imgesiyle “Müzik Dersi Huzur Verir, Rahatlatır, İyileştirir”

kategorisi olmuştur. Bu kategori çalışmamızın da en baskın kategorisi olan “Müzik dersi rahatlatır, huzur verir, iyileştirir ve dinlendirir” kategorisiyle paralellik göstermiştir. Yazıcı (2018) yapmış olduğu çalışmada, müzik etkinlikleri kavramına yönelik üretilen metaforları olumlu ve olumsuz kategorilerine ayırmıştır. Yine Yazıcı (2019) tarafından yapılan farklı bir araştırmada piyano dersine yönelik üretilen metaforlar olumlu ve olumsuz şeklinde kategoriye ayrılmıştır. Bu çalışmada da 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin müzik dersi kavramına ilişkin ürettikleri metaforlar olumlu ve olumsuz şeklinde ayrılmıştır. Bu anlamda çalışmamız her iki çalışmayla da paralellik göstermiştir.

Araştırmanın nicel veri sonuçları incelendiğinde; araştırma, ankete katılan 142 öğrenciden elde edilen veriler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler ışığında; öğrencilerin müzik dersine yönelik tutum ortalamalarının 56,36 olduğu saptanmıştır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puanın 90 olduğu değerlendirildiğinde, 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Buradan anlaşılacağı üzere; araştırmada elde edilen nitel ve nicel veri sonuçlarının birbiriyle tutarlı ve destekleyici olduğu görülmektedir. Öte yandan ölçekten elde edilen bu sonuç, yapılan diğer çalışmalarla da benzerlik göstermiştir (Kalın, 2021; Umuzdaş & Umuzdaş, 2015).

Öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşım farklılaşmadığını test etmek amacı ile bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Kız öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum düzeylerine ait ortalama değerleri 56,81 olarak, erkek öğrencilerin ise 55,97 olarak bulunmuştur. Analiz sonuçları incelendiğinde; 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarında, katılımcıların cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı ($t=-1,356$; $p>.05$) tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler, yapılan diğer çalışmalarla (Koca, 2013; Özmenteş & Özmenteş, 2009) benzerlik göstermiştir. Yapılan farklı çalışmalarda (Nacacçı, 2006; Otacıoğlu, 2007; Öztöpalan, 2007) kız ve erkek öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

11 ve 12. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarında sınıf düzeylerine ait ortalama değerlerinin 54,5 olduğu saptanmıştır. Dolayısıyla öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumlarında buldukları sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı ($t=-1,356$; $p>.05$) tespit edilmiştir. Elde edilen veriler yapılan diğer çalışmalarla (Kalın, 2021; Selçuk-Otlak, 2019) paralellik göstermiştir.

11 ve 12. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarında, öğrenci annelerinin eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ($F=1,284$; $p>.05$) tespit edilmiştir. Üniversite mezunu annesi olan öğrencilerin müzik dersine yönelik en yüksek tutuma ($\bar{X}=67$) sahip olduğu, lise mezunu annesi olan öğrencilerin müzik dersine yönelik en düşük tutuma ($\bar{X}=45,5$) sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ortalama değerler arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı değildir. Araştırmamızdan farklı olarak annenin eğitim durumuna göre, öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarında anlamlı farklılık gösteren çalışmalara da (Koca, 2013; Umuzdaş & Umuzdaş, 2015) rastlanmıştır.

11 ve 12. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarında, öğrenci babalarının eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı ($F=1,284$; $p>.05$) tespit edilmiştir. Babası okur-yazar olmayan öğrencinin müzik dersine yönelik en yüksek tutuma ($\bar{X}=79$) sahip olduğu, babası lise mezunu olan öğrencilerin müzik dersine yönelik en düşük tutuma ($\bar{X}=53,9$) sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ortalama değerler arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı değildir. Umuzdaş & Umuzdaş (2015) yapmış olduğu çalışmada, annenin eğitim durumu değişkeni çalışmamızla farklılaşırken, baba eğitim durumu değişkenine göre ise çalışmamızla paralellik göstermiştir.

Araştırmadan elde edilen veriler ışığında; ergenlik döneminin olumsuz etkilerinin yanında ayrıca sınav döneminde olan 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin, müzik dersine yönelik tutumlarında taşıdıkları yoğun sınav kaygısının da olumsuz etki yarattığı düşünülmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin eğitim ve öğretim faaliyetlerini düzenlerken öğrencilerin içinde bulunduğu ergenlik döneminin olumsuz özelliklerini de dikkate almaları ve öğrencilerin kendilerini daha rahat ifade edebilecekleri etkinliklere yer vermeleri önerilmektedir. Öte yandan öğrenci ve velilere müziğin ergenlik döneminde yaşanan problemleri aşma noktasında ve ders başarılarında etkili olduğu bilgisi verilerek öğrencilerin müzik dersine yönelmeleri sağlanmalıdır.

5. Kaynakça

- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2012). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (7. baskı). Sakarya.
- Aydoğdu, Ü. R., Karamustafaoğlu, O., & Bülbül, M. Ş. (2017). Akademik araştırmalarda araştırma yöntemleri ile örneklem ilişkisi: doğrulayıcı doküman analizi örneği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(30), 556-565.
- Ayhan, M. (2019). *İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları (Ağrı-Patnos örneği)* (Tez No. 556054) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bayram-Koç, C. (2019). *Lise 9. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının incelenmesi (Giresun ili örneği)* (Tez No. 558234) [Yüksek lisans tezi, Trabzon Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Creswell, J. W., & Plano-Clark, V. L. (2015). *Karma yöntem araştırmaları tasarımı ve yürütülmesi* (Y. Dede & S. B. Demir, Çeviri Ed.). Anı.
- Creswell, J. W. (2017). *Eğitim araştırmaları: Nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi* (H. Ekşi, Çev. Ed.). Edam.
- Çetinkaya, Y. (2019). Müzik bölümü öğrencilerinin müzik kavramına ilişkin metaforik algıları. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 539-547.
- Degé, F., Wehrum, S., Stark, R., & Schwarzer, G. (2014). Music lessons and academic self-concept in 12- to 14-year-old children. *Sage Journals*, 18(2), 203-215.
- Erginsoy-Osmanoğlu, D., & Yılmaz, H. (2019). The effect of classical music on anxiety and well-being of university students. *International Education Studies*, 12(11). <https://doi.org/10.5539/ies.v12n11p18>
- Gergin, Z. (2010). *Bireysel çalgı dersine ilişkin öğrenci tutumlarının ve başarılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Tez No. 263745) [Yüksek lisans tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum algı iletişim*. Beykent Üniversitesi.
- Kalın, C. (2021). Farklı değişkenler açısından ortaöğretim öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları. *Studies in Educational Research and Development*, 5(1), 1-18.
- Koca, Ş. (2007). *Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin genel kişilik özelliklerinin kişilik envanterlerine göre incelenmesi* (Tez No. 211056) [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Koca, Ş. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2), 209-222.

- Kocaarslan, B. (2009). *Genel müzik eğitimi alan ilköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum, müzikal özgüven ve motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması* (Tez No. 231835) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kocabaş, A. (1997). Temel eğitim II. Kademe öğrencileri için müziğe ilişkin tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(13), 141-145.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Ortaöğretim müzik dersi (9, 10, 11 ve 12. sınıflar) öğretim programı*. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=359>
- Morgan, C. T. (2011). Tutumlar ve önyargı (O. Aydın, Çev. Ed.). S. Karakaş & R. Eski (Eds.), *Psikolojiye giriş* içinde (ss. 335-358). Eğitim Akademi.
- Nacakçı, Z. (2006, 26-28 Nisan). *İlköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları* [Bildiri sunumu]. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, Denizli.
- Otacıoğlu, S. G. (2007). İlköğretim 5.6.7. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(21), 134-139.
- Özmenteş, G. (2006). Müzik dersine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *İlköğretim Online*, 5(1), 23-29.
- Özmenteş, S., & Özmenteş, G. (2009). Çalgı çalmaya ilişkin tutum, bireysel özellikler ve performans düzeyi ilişkileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 353-360.
- Öztopalan, E. (2007). *İlköğretim düzeyindeki özel okullar ile devlet okullarının 6,7 ve 8. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları ve akademik başarıları arasındaki ilişki* (Tez No. 211623) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Öztürk, Ö., & Kalyoncu, N. (2018). İlköğretim altıncı sınıf müzik dersinde kullanılan tam öğrenme model'inin öğrencilerin tutum ve başarılarına etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 1-25.
- Rauscher, F., Shaw, G., Levine, L., Wright, E., Dennis, W., & Newcomb, R. (1997). Music training causes long-term enhancement of preschool children's spatial-temporal reasoning. *A Journal of Progress in Neurosurgery, Neurology and Neurosciences*, 19(1), 2-8. <https://doi.org/10.1080/01616412.1997.11740765>
- Say, A. (2008). *Müzik nedir, nasıl bir sanattır?* Evrensel.
- Selçuk-Otlak, S. (2019). *Lise öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum ve algıları* (Tez No. 559746) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Sezer, F. (2009). *Müzikle terapinin sınav kaygısı, öfke ve psikolojik belirtiler üzerindeki etkisi* (Tez No. 235795) [Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Tabachnick B. G., & Fidell L. S. (2013). *Using multivariate statistic* (6th ed.) Pearson.
- Turhal, E. (2019). Sanat ve müzik. Ö. Apaydın (Ed.), *Müzik eğitime giriş 1 müziğin izinde* içinde (ss. 1-12). Ekin.
- Uçan, A. (1997). *Müzik eğitimi temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar*. Müzik Ansiklopedisi.
- Uçan, A. (2005). *Türk müzik kültürü*. Evrensel Müzikevi.

- Umuzdaş, M. S., & Umuzdaş, S. (2015). 8. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi (Tokat ili örneği). *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2015(5), 273-281.
- Uzun, G. (2018). *Lise öğrencilerinin ruhsal gelişimi ve ergenliğe bağlı negatif etkilerin giderilmesinde müziğin rolü* (Tez No. 504724) [Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Varış, Y. A., & Cesur, D. (2012). Ortaöğretim düzeyi müzik dersine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 7(4), 361-374.
- Yazıcı, T. (2018). Sınıf öğretmeni adaylarının müzik etkinliklerine ilişkin tutumlarının metaforik analizi. *Ekonomik Kalkınma ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü Dergisi*, 4(8), 75-83.
- Yazıcı, T. (2019). Güzel sanatlar lisesi müzik bölümü öğrencilerinin piyano dersine ilişkin tutumlarının metaforik analizi. *Turkish Studies*, 14(3), 1917-1926. <http://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.22087>
- Yenilmez, K., & Duman, A. (2008). İlköğretimde matematik başarısını etkileyen faktörlere ilişkin öğrenci görüşleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(19), 251-268.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- Yıldız, İ. (2021). *Ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 685951) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.